

ДІЯЛЬНІСТЬ КОРПОРАЦІЙ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

© 2018 ВАЛІУЛЛІНА З. В.

УДК 330.101:339

Валіулліна З. В. Діяльність корпорацій у контексті розвитку регіональних інтеграційних об'єднань

Метою статті є визначення рівня взаємозв'язку між корпораціями та регіональними інтеграційними об'єднаннями. Визначено взаємодію інтересів міжнародних корпорацій та регіональних інтеграційних об'єднань. Зокрема, виділено конкурентні переваги регіональних інтеграційних організацій та інтереси міжнародних корпорацій у процесі розвитку інтеграційних об'єднань. Доведено, що співробітництво в межах інтеграційного об'єднання відкриває перед корпораціями додаткові можливості розширення доступу до необхідних виробничих ресурсів, а це, своєю чергою, є одним із найважливіших мотивів розгортання транснаціоналізації. Здійснено розподіл найбільших корпорацій за секторами економіки залежно від показників ринкової капіталізації. В дослідженні були використані показники потоків вхідних та вихідних інвестицій за період 1970–2016 рр. для чотирьох регіональних інтеграційних об'єднань – НАФТА, ЄС, АСЕАН, ЛАС. На основі розрахунків визначено значення індексів динаміки вхідних і вихідних прямих іноземних інвестицій, які засвідчили, що сучасні корпорації виступають одразу носіями двох ключових тенденцій інтернаціоналізації світогосподарської діяльності. Доведено, що корпорації перетворилися не лише на ключових гравців світового ринку, але й визначають базові тренди у міжнародній торгівлі товарами та послугами, міжнародному русі капіталу, відіграють ключову роль у створенні, розвитку та розповсюдженні інновацій.

Ключові слова: інвестиції, регіональне інтеграційне об'єднання, корпорація, розвиток, світовий ринок.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 8.

Валіулліна Зоряна Володимирівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра міжнародних економічних відносин, Національний університет водного господарства та природокористування (вул. Соборна, 11, Рівне, 33028, Україна)

E-mail: z.valiullina@nuwm.edu.ua

УДК 330.101:339

UDC 330.101:339

Валиуллина З. В. Деятельность корпораций в контексте развития региональных интеграционных объединений

Целью статьи является определение уровня взаимосвязи между корпорациями и региональными интеграционными объединениями. Определено взаимодействие интересов международных корпораций и региональных интеграционных объединений. В частности, выделены конкурентные преимущества региональных интеграционных организаций и интересы международных корпораций в ходе развития интеграционных объединений. Доказано, что сотрудничество в рамках интеграционного объединения открывает перед корпорациями дополнительные возможности расширения доступа к необходимым производственным ресурсам, а это, в свою очередь, является одним из важнейших мотивов развертывания транснационализации. Осуществлено распределение крупнейших корпораций по секторам экономики в зависимости от показателей рыночной капитализации. В исследовании были использованы показатели потоков входящих и исходящих инвестиций за период 1970–2016 гг. для четырех региональных интеграционных объединений – НАФТА, ЕС, АСЕАН, ЛАС. На основе расчетов определены значения индексов динамики входных и выходных прямых иностранных инвестиций, которые показали, что современные корпорации выступают сразу носителями двух ключевых тенденций интернационализации мирохозяйственной деятельности. Доказано, что корпорации превратились не только в ключевых игроков мирового рынка, но и определяют базовые тренды в международной торговле товарами и услугами, международном движении капитала, играют ключевую роль в создании, развитии и распространении инноваций.

Ключевые слова: инвестиции, региональное интеграционное объединение, корпорация, развитие, мировой рынок.

Рис.: 2. **Табл.:** 2. **Библ.:** 8.

Валиулліна Зоряна Владимировна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра международных экономических отношений, Национальный университет водного хозяйства и природопользования (ул. Соборная, 11, Ровно, 33028, Украина)

E-mail: z.valiullina@nuwm.edu.ua

Valiullina Z. V. The Corporate Activities in the Context of the Development of Regional Integration Associations

The article is aimed at defining the level of interrelationship between corporations and regional integration associations. An interaction of interests of international corporations and regional integration associations is determined. In particular, competitive advantages of regional integration organizations and the interests of international corporations in the course of development of integration associations are allocated. It is proved that cooperation within the framework of an integration association opens up additional opportunities for corporations to increase access to necessary productive resources, and this, in turn, is one of the most important motives for deployment of transnationalization. Distribution of the largest corporations by sector of economy is carried out depending on the indices of market capitalization. The research used the indicators of flows of both inbound and outbound investments for the period of 1970–2016 from four regional integration associations – NAFTA, EU, ASEAN, LAS. On the basis of calculations the values of indices of dynamics of input and output foreign direct investments have been determined, which have shown, that modern corporations act as immediate bearers of two key tendencies of internationalization of world economic activities. It has been proved that corporations have become not only key actors in the world market, but also define basic trends in the international trade in goods and services, international capital movements, and play a key role in the creation, development, and dissemination of innovations.

Keywords: investments, regional integration association, corporation, development, world market.

Fig.: 2. **Tbl.:** 2. **Bibl.:** 8.

Valiullina Zoriana V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of International Economic Relations, National University of Water Management and Natural Resources Use (11 Soborna Str., Rivne, 33028, Ukraine)

E-mail: z.valiullina@nuwm.edu.ua

В сучасних умовах розвитку міжнародного бізнесу все більш очевидним стає факт посилення взаємозалежності між діяльністю сучасних корпорацій та ключовими тенденціями розвитку світової економіки. Крім того, дослідники зазначають ключову роль найбільших міжнародних корпорацій у процесі розвитку національних економік, груп країн, регіональних об'єднань і в процесах інтеграції загалом. Адже завдяки акумуляції вагомій частки світового виробництва, побудові міцних інвестиційних зв'язків, розвитку власних потужних збутових мереж і налагодженню міцних внутрішньокорпоративних ланцюгів міжнародні корпорації стали виконувати функції міжнародного регулятора виробництва, розподілу та збуту продукції, а отже, сприяти економічній інтеграції у світовій економіці. В результаті діяльність корпорацій стала потужним фундаментом створення та розвитку регіональних інтеграційних об'єднань, внутрішня цілість яких багато в чому залежить від особливостей транснаціональних виробничих систем і внутрішньовиробничої кооперації. Залежно від кількості материнських компаній, дочірніх підрозділів, галузевої спрямованості міжнародного виробництва, ресурсної бази регіону формується система функціональної взаємозалежності між країнами в межах регіонального інтеграційного об'єднання, що беззаперечно впливає на процеси лібералізації міжнародної торгівлі, руху інвестицій, технологій та інновацій.

Відомий член Римського клубу, фундатор Київського Міжнародного інституту менеджменту професор Б. Гаврилишин зазначає: «Головними рушіями глобалізації є великі міжнародні фінансові, промислові та торговельні підприємства. Сполучені Штати Америки, Японія і декілька західноєвропейських країн, в яких базуються такі підприємства, стали саме завдяки їм ключовими акторами на світовій економічній арені» [1, с. 3].

У власних наукових дослідженнях Д. Лук'яненко зазначає, що, домінуючи на ринках товарів, послуг, капіталів, технологій, управлінських інновацій, глобальні корпорації стають реально найвпливовішими суб'єктами глобальної економіки і водночас найдинамічнішими її структурними елементами. За мобільністю, здатністю адекватного реагування на зміни у конкурентному середовищі вони вочевидь переважають традиційні бюрократизовані державні, міжнародні та регіональні наддержавні утворення. Діяльність глобальних корпорацій, які не матимуть ринкової альтернативи, значною мірою визначатиме контури майбутньої глобальної економіки і філософію глобальної конкурентоспроможності і лідерства. Однак очевидним є і те, що навіть організаційно реформовані та висококонсолідовані корпорації як ключові суб'єкти глобального бізнесу не відіграють самостійної ролі у глобальній економіці і політиці, а подальші контури трансформацій світової системи формуються у їх продуктивній взаємодії (партнерстві) з державами та міжнародними організаціями зі структурно оновленими порівняно з класичними функціональними портфелями [2]. У цьому контексті актуальності набувають дослідження діяльності корпорацій як окремої інституції в розрізі регіональних інтеграційних об'єднань,

мають значний як науковий, так і практичний інтерес для стимулювання розвитку національної та світової економіки.

Науковому розв'язку дослідження концептуалізації світових і регіональних інтеграційних процесів присвячено праці таких науковців, як Б. Гаврилишин [1], Д. Лук'яненко [2], Т. Циганкова [3] О. Сазонець, І. Сазонець [4]. Проблематиці виявлення сучасних тенденцій у сфері міжнародної економічної діяльності та обґрунтування на цій основі ефективної регуляторної політики України відводилось провідне місце в дослідженнях А. Жеваго [5].

Зарубіжні та вітчизняні вчені приділяють значну увагу дослідженню економічному розвитку країн світу, процесам інтеграції та глобалізації. Проте поза увагою залишаються питання діяльності корпорацій в контексті розвитку регіональних інтеграційних організацій, вчені, як правило, у своїх дослідженнях не розглядають їх як інститути. В результаті вищезазначені питання у науковій літературі не є достатньо дослідженими.

Метою дослідження є визначення рівня взаємозв'язку між корпораціями та регіональними інтеграційними об'єднаннями.

Регіональна інтеграція як процес зближення національних економік, в ході чого формується принципово нове економічне середовище з більш тісними та стійкими взаємозв'язками між економічними суб'єктами (як корпораціями, так і державами), надає ряд переваг для розвитку діяльності корпорацій. Зокрема, співробітництво в межах інтеграційного об'єднання відкриває перед корпораціями додаткові можливості розширення доступу до необхідних виробничих ресурсів, а це, своєю чергою, є одним із найважливіших мотивів розгортання транснаціоналізації.

Розглядаючи формування та розвиток світової економіки через призму транснаціоналізації в розрізі корпорацій та регіональних інтеграційних угруповань на рівні країн, слід звернути увагу на те, що обидва процеси безпосередньо сприяють утворенню саме централізованої системи управління, проте з різним ступенем самостійності її підсистем. Крім того, посилення рівня взаємозалежності між національними економіками на різних стадіях економічної інтеграції надає корпораціям, що територіально належать до визначеного регіону, ряд переваг порівняно з компаніями з країн, що не належать до складу інтеграційного об'єднання. Більше того, діяльність корпорацій та їх підрозділів в межах інтеграційного об'єднання дозволяє спільно відстоювати власні інтереси, особливо у сфері взаємодії між національними урядами, материнськими компаніями та країнами розташування дочірніх підрозділів, адже часто саме корпорації звинувачують у тому, що власні інтереси для них першочергові порівняно з країнами базування та приймаючими країнами (табл. 1).

Варто зазначити, що питання взаємодії національних економік і міжнародних корпорацій не втрачають своєї актуальності, адже для компаній вагомим аргументом для розвитку власної діяльності в тому чи іншо-

Взаємодія інтересів міжнародних корпорацій і регіональних інтеграційних об'єднань

Конкурентні переваги регіональних інтеграційних організацій	Інтереси міжнародних корпорацій у процесі розвитку інтеграційних об'єднань
Зближення національних економік на основі територіальної, соціально-економічної та культурної близькості	Корпорації отримують більш широкий доступ до виробничих, фінансових, маркетингових ресурсів, до технологічних досягнень та інновацій в межах всього регіону
Економічне об'єднання країн-учасниць на основі формування тісних, стійких зв'язків між національними економіками, залежно від виду та форми інтеграції	Корпорації країн-учасниць отримують додаткові конкурентні переваги у змаганні з компаніями з інших, третіх країн у вигляді додаткових преференцій щодо доступу на ринки країн у межах інтеграційного об'єднання
Інтеграційна взаємодія дає можливість країнам-учасницям спільно, а отже, більш ефективно вирішувати важливі соціально-економічні проблеми	Корпорації, що територіально чи юридично належать до країн-учасниць інтеграційного об'єднання, отримують додаткову можливість лобювання власних інтересів на рівні національних урядів і можливість їх просування як у межах об'єднання, так і від його імені на території та юрисдикції інших держав
Досягнення більшого ефекту у прискоренні темпів економічного зростання та підвищення ефективності розвитку національних економік за рахунок взаємних преференцій під час інтеграції	Посилення ролі корпорацій у процесі розвитку національних економік, формування все тіснішої залежності головних економічних трендів від ефективності та результативності діяльності ТНК; формування на цій основі корпоративних міждержавних об'єднань
Об'єднання зусиль країн-учасниць на шляху до зростання ефективності та продуктивності національних економік за рахунок спільного використання досягнень НТП	Корпорації є генераторами та носіями досягнень науково-технологічного прогресу та інновацій, які ефективно розповсюджуються через корпоративні мережі без додаткових перешкод у країнах, де в будь-якій формі розташовані підрозділи ТНК

Джерело: авторська розробка.

му регіоні є можливість здійснювати суттєвий вплив на економічний розвиток тих країн, у яких вони забезпечили власну присутність, незалежно від її форм та враховуючи інтереси материнської компанії, що лежать поза межами відповідної національної території.

Слід зазначити, що саме технології, зокрема інформаційно-комунікаційні, стали тим ключовим фактором, що дозволив сучасним корпораціям перетворитися на ключовий, найбільш впливовий інструмент регіональної інтеграції. Це відбулось за рахунок зосередження в руках корпорацій не лише процесу створення нових технологій, а й формування і використання механізмів їх практичної реалізації в різних країнах одночасно. Цей фактор у сучасних умовах розвитку світового господарства вирішує таку важливу проблему, як наявність і доступ до дешевої робочої сили. Адже сам собою новий етап технологічного розвитку передбачає послаблення ролі праці як ключового фактора міжнародного виробництва. Внаслідок цього ряд країн, що розвиваються, та країн із транзитивною економікою втрачають власну конкурентну перевагу на світовій арені – дешеву, часто малокваліфіковану робочу силу. В контексті ускладнення технологічного рівня міжнародного виробництва, зростання складності самих продуктів чи появи принципово нових, технологічних товарів і послуг зростає потреба в якісній, кваліфікованій праці, що, своєю чергою, призводить до скорочення масштабів глобальної інтеграції і повернення виробничих структур корпорацій з менш розвинутих країн назад, до економічно-розвинутих економік, звідки, власне, і почалась їх експансія на міжнародні ринки.

Зауважимо, що розвиток сучасних технологій значно підвищив важливість орієнтації на кінцевого споживача, що дає можливість отримати додаткові конкурентні переваги в разі розташування виробничих потужностей поблизу потенційних ринків збуту, та зростання якості робочої сили. Отже, на сьогодні, ми можемо спостерігати чергову зміну пропорцій у розташуванні виробничих мереж корпорацій на користь розвинутих країн – особливо у високотехнологічних галузях з високим рівнем доданої вартості. На цій основі відбувається посилення інтеграційних зв'язків між розвинутими країнами, особливо під час взаємодії у межах регіональних організацій.

Варто зазначити суттєву різницю у галузевій приналежності корпорацій, що забезпечили країнам базування лідируючі позиції у рейтингу топ-100. Так, серед найбільших компаній НАФТА (за виключенням Мексики) абсолютними лідерами є «Apple», «Amazon», «Facebook», «Microsoft», «Alphabet», що успішно функціонують у сфері технологій. Це додатково підтверджує той факт, що саме інформаційні технології на сьогодні стають матеріальним втіленням і рушійною силою розвитку інтеграційних організацій і призводять до руйнування адміністративних бар'єрів між країнами, планетарного об'єднання фінансових ринків, формування не просто єдиного фінансового чи інформаційного ринку, а створення цілісного фінансово-інформаційного середовища на основі розгортання транснаціоналізації. Натомість для лідерів європейських ТНК серед топ-100 слід відзначити «HSBC», «Siemens AG», «Royal Dutch

Shell» «LVMH», «Unilever», «Bayer Ag-Reg», «Nestle SA», «Novartis AG» та інші, що функціонують у сфері фінансів та промисловості (табл. 2).

Лідуючі позиції технологічних корпорацій на тлі міцних регіональних зв'язків ведуть до виникнення торговельно-виробничих систем глобального масшта-

Таблиця 2

Розподіл найбільших корпорацій за секторами економіки залежно від показників ринкової капіталізації

Сектор	Ринкова капіталізація, млрд дол. США	Кількість компаній, 2017 р.	Зміна показників ринкової капіталізації 2016–2017 рр.
Технології	3,582	12	20 %
Фінанси	3,532	21	15 %
Споживчі товари	2,660	17	10 %
Охорона здоров'я та фармацевтика	2,300	16	4 %
Споживчі послуги	1,940	11	24 %
Нафта та газ	1,411	8	7 %
Промисловість	876	7	5 %
Телекомунікації	859	5	-1 %
Видобувна промисловість	278	3	20 %

Джерело: авторська розробка на основі [6, с. 21].

бу, глобальних монополій, які вдало використовують переваги глобалізації, інтеграції та транснаціоналізації одночасно. Значних успіхів у цьому досягли саме лідери світових ринків – корпорації США, які стали потужним локомотивом регіональної інтеграції і разом з потужними ринками Канади та Мексики стали сильними учасниками глобальної конкуренції на основі Північно-Американської зони вільної торгівлі (НАФТА). Орієнтуючись, перш за все, на підтримку внутрішньої єдності та забезпечення власних інтересів, найближчі конкуренти США – розвинуті країни Європи стихійно виробили політику не глобальної, а довгострокової регіональної інтеграції, за якої у глобальній конкуренції беруть участь не окремі країни, що не зможуть забезпечити довгострокові конкурентні переваги окремо, а цілі групи країн, що підтримують і взаємодоповнюють одна одну. Ця ситуація надзвичайно вигідна для міжнародних компаній, оскільки регіональна інтеграція об'єктивно спрямована на збереження та раціональне використання ресурсів менш розвинутих країн, яких зазвичай недостатньо для того, аби самостійно конкурувати на глобальному ринку. Крім того, висока залежність розвинених економік від кризових коливань і певна невизначеність перспектив їх розвитку сприяє посиленню регіоналізації у країнах, що розвиваються, зокрема, в регіоні Південно-Східної Азії в рамках Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Успішні економіки, орієнтовані на експорт до розвинутих країн, в умовах економічної нестабільності намагаються компенсувати скорочення такого експорту за рахунок поглиблення регіоналізації, внаслідок чого значно зміцнилися позиції країн, що розвиваються, у світовому господарстві. Так, їхня частка у світовому ВВП зростала з 17,4 % у 1990 р. до 38,7 % у 2016 р., в той час як частка розвинутих країн у світовому ВВП зменшилась з 78,8 % у 1990 р. до 58,9 % у 2016 р. Аналогічні тен-

денції вірні і для регіональних інтеграційних об'єднань, серед найпотужніших з яких залишаються НАФТА та ЄС, які забезпечують собі левові частки у світовому ВВП, торгівлі та інвестиціях, в той час як країни регіону Південно-Східної Азії демонструють значно вищі темпи економічного розвитку на основі регіональної інтеграції.

Зазначимо, що, на відміну від ЄС, де ініціатива створення інтеграційного об'єднання належала, перш за все, національним урядам країн-учасниць, у Північній Америці інтеграція відбувалася знизу догори, коли співробітництво американських і канадських компаній на мікрорівні отримало власне законодавче закріплення на міждержавному рівні. Очевидним є лідерство американських корпорацій порівняно з компаніями Канади та Мексики, яким належить роль лідера не лише за показниками економічної динаміки, але й за технологічним розвитком. Проте саме створення НАФТА істотно вплинуло на зростання інвестиційної привабливості канадської економіки, а мексиканські компанії стали окремими елементами у мережах коопераційного виробництва американських корпорацій. Під час поглиблення інтеграції країни поглибили власні зв'язки на основі спільних підприємств зі створення товарів і послуг, що дозволило канадським, мексиканським та американським компаніям спростити доступ до технологій, знизити витрати виробництва й активізувати взаємне співробітництво з метою закріплення позицій країн НАФТА на міжнародних ринках. Важливо зазначити, що завдяки лідерству США найтісніші взаємозв'язки налагодились між США та Канадою, США та Мексикою, а слабші – між Канадою та Мексикою.

На протигагу НАФТА, для країн-учасниць ЄС впродовж всього періоду інтеграції виникло розуміння необхідності балансу сил, за якого жодна з країн не

займає домінуючого становища. Таким чином, для ЄС складно виділити єдиного, сталого лідера, а лише може йтися про певну коаліцію інтересів великих і малих національних економік. Крім того, європейська інтеграція розвивалась в особливих умовах, поєднання яких немає в жодному іншому регіоні світу, та які, відповідно, забезпечили потужні конкурентні переваги для корпорацій країн ЄС. До них слід віднести: високорозвинену ринкову економіку практично всіх країн об'єднання, взаємодія між якими відбувалась саме на основі міжфірмових, а не міждержавних зв'язків; поліцентричну структуру, тобто наявність декількох високорозвинених країн, однакових за розміром і рівнем економічного розвитку (на початку інтеграції це були Франція, Німеччина, Італія, Великобританія, Іспанія). Зазначимо, що ця особливість є рідкістю для інтеграційних об'єднань, найбільшою мірою поліцентричність проявилася саме у ЄС, лише частково для АСЕАН, і зовсім не притаманна НАФТА, де безумовним лідером є США. Це у свій час забезпечило можливість створення справедливого конкурентного середовища для європейських компаній, проте на сьогодні, відбувся певний відхід від поліцентричності внаслідок нового розподілу сил між великими та малими країнами, що надзвичайно ускладнює роботу інститутів ЄС. Серед інших факторів, що сприяли зміцненню позицій ЄС як інтеграційного об'єднання загалом на формуванні конкурентних переваг європейських корпорацій, зокрема, можна визначити наявність розвинутого промислового потенціалу, забезпеченість виробничими ресурсами, культурну та історичну близькість тощо.

Поява та бурхливий розвиток постіндустріальних корпорацій, таких як, наприклад, «Nokia» та «Vodafone», призвели до формування системи транснаціонального виробництва у багатьох європейських країнах. Доречно зауважити, що за підсумками 2000 р. вони вже увійшли до переліку 100 най-

більших корпорацій світу, при тому, що лише у 1999 р. корпорації розмістили власні акції на фондових ринках. Крім того, важливу роль відіграли невинні процеси транскордонних злиттів і поглинань, що активно розпочалися на початку 1990-х рр. Отже, ряд малих європейських компаній були поглинуті великими транснаціональними корпораціями з країн ЄС, внаслідок чого утворилися та міцно закріпилися на світовому ринку європейські транснаціональні промислові групи. А зважаючи на галузеву спрямованість найбільших корпорацій ЄС, можна прогнозувати їх лідерство і в подальшому.

Варто також зазначити, що на сьогодні, подібним чином до європейських корпорацій, інші компанії також сприяють регіональній інтеграції як територіально, так і опосередковано на процеси інтеграції в інших регіонах. Безумовно, йдеться про корпорації США, Китаю та Японії. Всім їм певною мірою вигідна регіональна інтеграція.

Звернемо увагу на формування регіональних інтеграційних об'єднань і внеску корпорацій до них, в першу чергу за рахунок прямих іноземних інвестицій зі сторони корпорацій, з одного боку, та спрямовану лібералізацію міжнародного руху капіталу між країнами-учасниками інтеграції – з іншого. Зрештою, це призводить до того, що внутрішньорегіональні інвестори, які володіють виробничими потужностями як в межах інтеграційного об'єднання, так і поза ним, надають перевагу оптимізації власної господарської діяльності шляхом зміни конфігурації власної філіальної мережі.

В дослідженні були використані показники потоків вхідних і вихідних інвестицій за період 1970–2016 рр. для чотирьох регіональних інтеграційних об'єднань. На основі розрахунків нами було визначено значення індексу динаміки ПІІ (рис. 1, рис. 2).

Значення індексу більше одиниці свідчить про зростання обсягів ПІІ у поточному році порівняно з попереднім, а менше одиниці – про зменшення. Най-

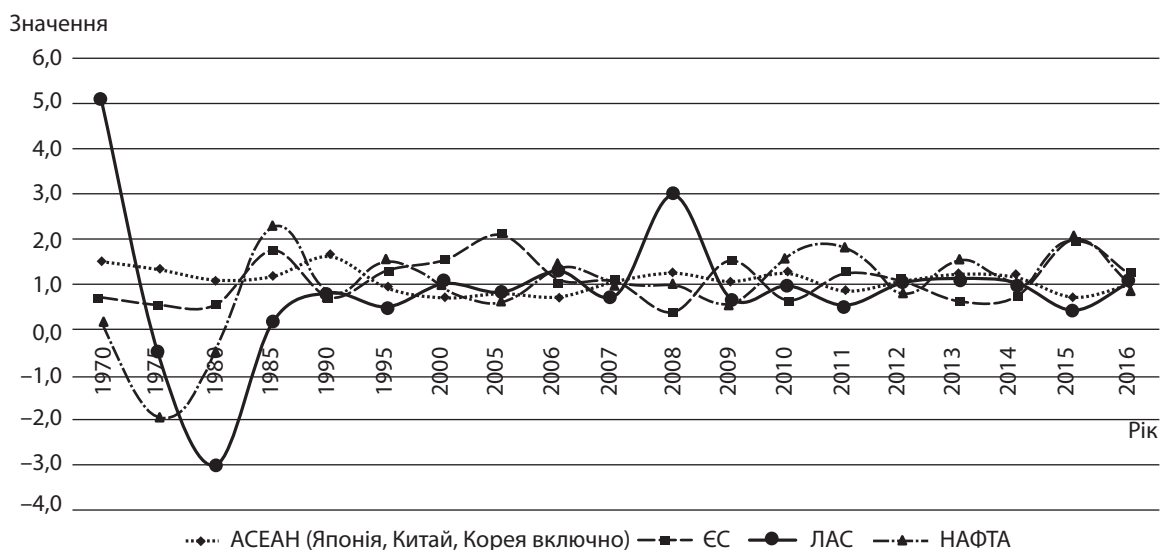

Рис. 1. Значення індексу динаміки потоків вхідних ПІІ корпорацій за регіональними інтеграційними об'єднаннями, 1970–2016 рр.

Джерело: авторська розробка на основі [7].

більші темпи зростання як вхідних, так і вихідних ПІІ зафіксовано для країн НАФТА та ЄС, найменші – для регіонального об'єднання ЛАС. Таким чином, підтверджено визначені загальносвітові тенденції домінування розвинутих країн у глобальних потоках ПІІ. Проте варто зазначити, що найбільшого прогресу у залученні ПІІ досягли саме країни АСЕАН, що є практичним відображенням загальносвітових тенденцій зміцнення позицій країн, що розвиваються у світовій економіці.

Таким чином, сучасні корпорації виступають одразу носіями двох ключових тенденцій інтернаціоналізації світогосподарської діяльності – перекачування ресурсів менш розвинутих країн до більш розвину-

тих і зростання самоізоляції розвинутих країн. Посилення взаємодії під час регіональної інтеграції та водночас зростання рівня протекціонізму з їх сторони стосовно третіх країн із одночасним вираженням прихильності лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.

Яскравим свідченням швидких темпів розвитку цих процесів є формування та швидкі темпи розвитку регіональних об'єднань у Північній Америці (НАФТА), Європі (ЄС), Південно-Східній Азії (АСЕАН) та ін. Корпорації цих країн все більше розглядають ринки в межах інтеграційного об'єднання як найбільш вигідні для розвитку власної діяльності, з огляду на територіальну близькість, схожість рівнів економічного розвитку та підтримку з боку національних урядів.

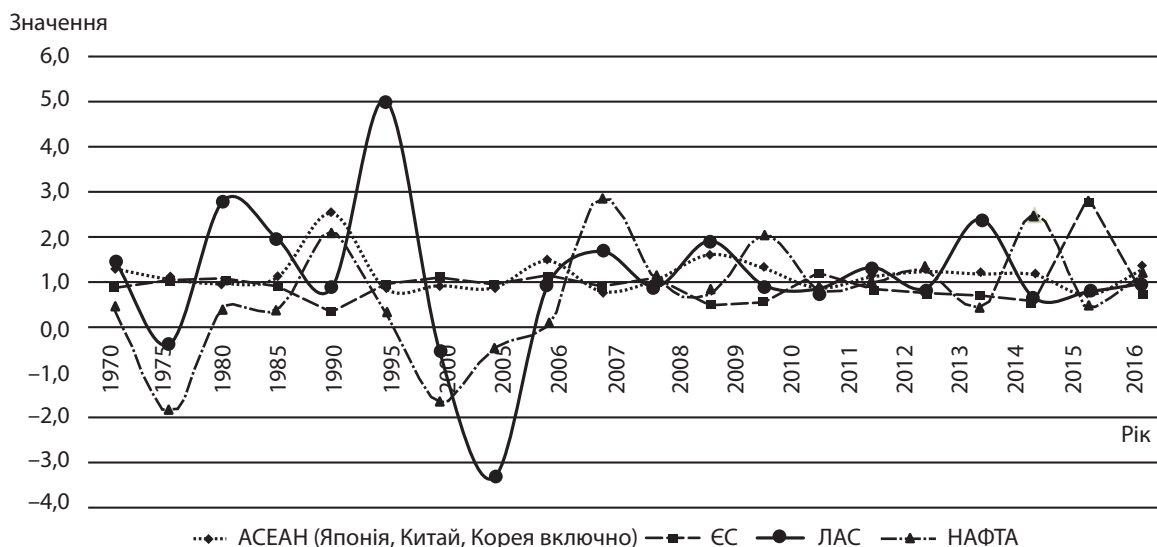

Рис. 2. Значення індексу динаміки потоків вихідних ПІІ корпорацій за регіональними інтеграційними об'єднаннями, 1970–2016 рр.

Джерело: авторська розробка на основі [8].

ВИСНОВКИ

Отже, сучасні корпорації перетворилися не лише на ключових гравців світового ринку, але й визначають базові тренди у міжнародній торгівлі товарами та послугами, міжнародному русі капіталу, відіграють ключову роль у створенні, розвитку та розповсюдженні інновацій.

За результатами проведеного дослідження визначено, що формування регіональних інтеграційних об'єднань є закономірним процесом розвитку сучасної економіки. Особливу роль у цих процесах відіграють корпорації, котрі за рахунок розвитку власних корпоративних мереж на основі ПІІ, стимулювання міжнародної торгівлі та передачі технологій покликані вирівняти диспропорції у рівнях економічного розвитку країн-учасниць регіональних об'єднань, згладжувати перепади господарської кон'юнктури, а також створювати потужний фундамент для соціально-економічного розвитку регіону. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Соколенко С. І. Глобалізація і економіка України. Київ : Логос, 1999. 568 с.
2. Лук'яненко Д. Г., Кальченко Т. В. Стратегії глобального управління. *Міжнародна економічна політика*. 2008. № 8. URL: http://iepjournal.com/journals/8-9/2008_2_Lukyanyenko_Kalchenko.pdf
3. Циганкова Т. М., Олефір А. О., Фурсова О. В. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ : монографія. Київ : КНЕУ, 2003. 660 с.
4. Сазонець І. Л. Посилення ролі ТНК: позитивні і негативні наслідки. *Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України*. 2009. Вип. 24. С. 122–127.
5. Жеваго А. В. Державне регулювання міжнародної економічної діяльності в глобальних умовах розвитку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.05.01. Київ, 2006. 21 с.
6. Top 100 Companies by market capitalization. PwC. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/assets/pdf/global-top-100-companies-2017-final.pdf>
7. UNCTADSTAT. Data center. Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual, 1970–2016. URL: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

8. UNCTADSTAT. Data center. Gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual, 1970–2016. URL: <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

REFERENCES

"Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual, 1970–2016" UNCTADSTAT. Data center. <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

"Global Top 100 Companies by market capitalization. PwC" <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/assets/pdf/global-top-100-companies-2017-final.pdf>

"Gross domestic product: Total and per capita, growth rates, annual, 1970–2016" UNCTADSTAT. Data center. <http://unctadstat.unctad.org/wds/ReportFolders/reportFolders.aspx>

Lukianenko, D. H., and Kalchenko, T. V. "Strategii hlobalnoho upravlinnia" [Strategies for global governance]. Mizhnarodna

ekonomichna polityka. 2008. http://iepjournal.com/journals/8-9/2008_2_Lukyanenko_Kalchenko.pdf

Sazonets, I. L. "Posylennia roli TNK: pozytyvni i nehatyvni naslidky" [Strengthening the role of TNCs: positive and negative effects]. *Problemy ta perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, no. 24 (2009): 122-127.

Sokolenko, S. I. *Hlobalizatsiia i ekonomika Ukrainy* [Globalization and the economy of Ukraine]. Kyiv: Lohos, 1999.

Tsyhankova, T. M., Olefir, A. O., and Fursova, O. V. *Hlobalna torhova systema: rozvytok instytutiv, pravyl, instrumentiv SOT* [The global trading system: the development of institutes, rules, instruments of the WTO]. Kyiv: KNEU, 2003.

Zhevaho, A. V. "Derzhavne rehuliuвання mizhnarodnoi ekonomichnoi diialnosti v hlobalnykh umovakh rozvytku" [State regulation of international economic activity in the global conditions of development]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk* : 08.05.01, 2006.